

Hemförsäkringar för alla

Hur kan vi höja andelen försäkringstagare för hemförsäkringar,
och går det att uppnå 100 % försäkringstagare för denna försäkringsform?

Författare: Marcus Arvesjö

Handledare: Gunnar Löf

2013-05-02

© Marcus Arvesjö och Företagsekonomiska Institutet

Fri att citera med källa, efter godkännande av copyrightinnehavarna

Förord

Jag har, inom ramen för min utbildning vid Företagsekonomiska Institutet i Stockholm, valt att skriva om hemförsäkringar och hur samhället kan skapa ett grundläggande skyddsnät för alla medborgare avseende försäkringsskydd för bostaden.

Bostadspolitik är ett intressant område, eftersom det är ett område som berör medborgarna på ett direkt plan och alla både vill och behöver ha tak över huvudet. En bostad är också en förutsättning för att kunna fullgöra sina åtaganden som medborgare, som att betala skatt och ha anställning (då det i stor utsträckning förutsätts att man har en folkbokföringsadress). Den bostadspolitik som förs i Sverige, oavsett partipolitisk åsikt och regeringssammansättning, påverkar medborgarna mer direkt än andra områden - vad händer exempelvis om man ställer krav på kommuner om att ha minst ett kommunalägt fastighetsbolag (eller äga minst 51 % av ett) eller om man ger fiskala incitament till att bygga fler studentbostäder och hyresrätter inom kommunen?

Med en inställning att samhället ska ge grundläggande förutsättningar för medborgarna att utvecklas utifrån individuella möjligheter och förutsättningar, hoppas jag att frågeställningarna ses som intressanta, eftersom det är ett viktigt ämne som berör oss alla och att du som läsare ska finna hela, eller delar av, rapporten intressant att bygga vidare kring i ditt arbete – oavsett om du är riksdagsledamot, engagerad inom bostadsbolag eller engagerad medborgare som värnar om att alla ska ha en trygg och stabil grund i vardagen.

Jag vill rikta ett stort tack till Gunnar Löf för tänkvärda frågor och funderingar som ställts i samband med handledningen av examensarbetet samt dem som gett olika infallsvinklar i ämnet, vilket medfört att delar av examensarbetet har förändrats och förbättrats.

Om du vill veta mer om examensarbetet och hur du kan konkretisera detta i din verksamhet eller har frågor och funderingar i ämnet, är du välkommen att kontakta mig för vidare samtal.

Du når mig på epost marcus@kramamig.nu och telefonnummer 073-723 68 59.

2013-05-18 Version 1.1

Jag har i punkt 4.2 korrigerat uppgift om marknadsandelen för det ”statliga hemförsäkringsbolaget”, till 1,2 %. Den korrekta marknadsandelen medför att det finns goda förutsättningar till att det ”statliga hemförsäkringsbolaget” kan bära sina egna kostnader fullt ut.

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning.....	4
2 Inledning.....	5
3 Nu och framtid.....	6
4 Så kan vi höja andelen försäkringstagare – två teser.....	7
4.1 Tesen om frivillig hemförsäkring.....	7
4.1.1 Öka medvetenheten kring behovet av hemförsäkring.....	7
4.1.2 Tätare samarbeten med strategiska partners.....	7
4.1.3 Fler olika språk.....	8
4.1.4 Vardagsnära aktiviteter där medborgare finns.....	8
4.1.5 Flera olika ombud.....	8
4.2 Tesen om obligatorisk grundläggande hemförsäkring.....	9
4.2.1 Olika scenarier.....	10
5 Undersökning.....	11
6 Slutsatser om tillvägagångssätten.....	13
7 Egna synpunkter och förslag.....	14
7.1 Nationell nivå.....	14
7.2 Kommunal nivå.....	14
7.3 Försäkringsbolagsnivå.....	15
7.4 Individnivå.....	16
8 Källförteckning.....	17

1 Sammanfattning

Att ha en hemförsäkring är något som kan anses som en självklarhet, men för drygt 300 000 personer är det inte detta. Åtgärder behöver vidtas så att alla som har ett boende även har en hemförsäkring.

I denna rapport tar jag upp två olika teser kring hemförsäkring; den ena tesen bygger på frivillig hemförsäkring, där individen själv aktivt väljer om och var denne önskar ha en hemförsäkring eller om man vill stå utanför alla former av hemförsäkringslösningar. Genom att välja att stå utanför alla former av hemförsäkringar, tar individen en större individuell risk. Inom denna tes krävs det mer offensivt engagemang från många olika parter – från stat och försäkringsbolag till individer och föreningar för att öka medvetenheten kring försäkringar och därigenom höja andelen försäkringstagare som har hemförsäkring. Den andra tesen bygger på en obligatorisk grundläggande hemförsäkring som bygger på att alla har en grundläggande hemförsäkring, oavsett om man gör ett aktivt val eller inte. Det finns liknande försäkringslösningar som denna, bland andra trafikförsäkringen och premiepensionsvalet, så lösningen finns om man bara bestämmer sig för att denna lösning är en realistisk sådan.

Ingenting är omöjligt och även om det, av ideologiska skäl, kan vara tveksamt, så kan det finnas sunda förutsättningar för att låta samhället vara med och ge grundläggande lösningar för att individer ska ha en trygg grund i sitt boende och utvecklas som samhällsmedborgare.

Den undersökning som jag genomfört bland riksdagsledamöter och personer i ledande positioner i kommunalägda fastighetsbolag runt om i landet visar på att majoriteten är mer eller mindre nöjda med nuvarande lösning; att individer själva väljer hemförsäkring där de själva önskar och att man står utan försäkringsskydd om inget val görs. Att försäkringsbolag behöver vara mer proaktiva i sitt informationsarbete är viktigt, dels för att öka medvetenheten om behovet, dels för att få nya kunder till bolaget. Undersökningens svarsfrekvens är tyvärr för låg för att kunna göra några större, genomgående analyser om det finns grupper som är mer för eller emot vissa frågeställningar som presenteras.

Det finns i dagsläget inget större stöd från formella och informella beslutsfattare kring tesen om en obligatorisk grundläggande hemförsäkring och det kan bero på flera olika faktorer; som ideologiska synsätt som att individen ska ta ett ansvar och att saker kan rubba fri konkurrens, att man är mer bekväm med vad man har i dag och inte vet vad man får och ett ointresse för att tänka längre än nästa mandatperiod. Om man har viljan att tänka ett steg längre än att tänka för dagen och vill vara visionär med förslag som kan tillämpas i realiteten, så finns det goda förutsättningar för att genomföra förslag som gagnar samhällets medborgare. Förslaget om att ha en obligatorisk grundläggande hemförsäkring skulle därför kunna vara implementerat i det svenska systemet inom en tidsram om tio år, om alla aktörer samverkar för att detta ska kunna uppnås.

2 Inledning

En hemförsäkring är lika viktig som att ha en bostad, där du kan skapa förutsättningar för en grundläggande trygghet i vardagen. I denna rapport kommer jag belysa olika infallsvinklar och perspektiv för att se om det går att höja andelen försäkringstagare och hur olika aktörer kan samverka för att uppnå 100 % boenden som innehar hemförsäkring.

Jag har i rapporten utgått från två övergripande teser som båda bygger på det fria, individuella, valet och vad som händer om man väljer att inte välja. Den ena tesen är att försäkringstagaren aktivt väljer och står helt utan hemförsäkring om man inte gör något val och den andra tesen är att försäkringstagaren har grundläggande hemförsäkringslösning om man aktivt inte väljer en försäkringslösning för hemförsäkring.

*Två teser om hemförsäkring.
Bild: ICA Banken*

För att se om det är möjligt att genomföra någon form av förändring gäller det att viljan finns hos dem som har reell makt och förutsättningar att påverka opinionen – dels genom lagstiftning, dels genom påverkan från dem som leder det strategiska och operativa arbetet i kommunerna. Därför har jag ställt frågor i en undersökning till riksdagsledamöter och till informationsansvariga hos kommunalägda fastighetsbolag. Undersökningens syfte är att se om det finns förutsättningar i dag för någon form av förändring för att uppnå en fas där alla boenden har hemförsäkring. Metoden för undersökningen har varit att ha öppna svar på ställda frågor. Tjänstemän inom bostadsbolagen skall legalt utföra det som beslutas, men genom att ha den positionen som de besitter (VD eller informationschef), har de en informell makt att kunna påverka den operativa verksamheten. Flera av dem som meddelat att de ej vill eller kan medverka i undersökningen har påpekat att de inte ska ha någon åsikt kring detta, då det är av en politisk karaktär. Allt i vår vardag är politik och skillnaden mellan politik och partipolitik är att politik är åsikter och partipolitik är tillvägagångssättet och genomförandet av politiken.

Att få fram statistik som visar på olika grupper som inte har hemförsäkring har visat sig vara svårt, då försäkringsbolag ogärna lämnar ut statistik om sina kunder av konkurrensskäl och det ej heller finns någon större officiell statistik kring detta. Därför har jag fått ändra lite avseende min problemformulering, vilket inte heller är någon nackdel, eftersom utopin om att ha 100 % anslutning till försäkringsformen hemförsäkring inte är en främmande eller orealistisk tanke i praktiken. Utifrån denna rapports innehåll och slutsatser kan makthavare, försäkringsbolag, försäkringstagare och samverkande aktörer agera enskilt och i samförstånd på bästa sätt för att höja andelen försäkringstagare. Det gemensamma målet bör vara att alla individer ska kunna ha en grundtrygghet, där det ekonomiska lidandet kan lindras eller elimineras helt vid eventuella skador i boendet.

3 Nu och framtid

I Sverige omfattas cirka 95 % av alla i åldern 16-84 år av en hemförsäkring¹ och enligt statistik från SCB² så finns det närmare sju miljoner inom samma åldersintervall. Enligt samma rapport tecknades fler än 4,7 miljoner hem- och villaförsäkringar under 2011 och eftersom en hemförsäkring tecknas på årsbasis, är detta den totala siffran för antalet hem- och villaförsäkringar.

Detta innebär att cirka 5 % av Sveriges befolkning inom angivet åldersintervall inte omfattas av en hemförsäkring, vilket motsvarar cirka 350 000 individer. Eftersom hemförsäkringsvillkor vanligtvis kräver att man är folkbokförd på angiven adress, får andelen individer som inte har ett boende räknas av från andelen oförsäkrade individer. Enligt en publicerad undersökning av Socialstyrelsen³ finns 34 000 hemlösa. Eftersom det finns olika sätt att beräkna hemlöshet, så kan man dra slutsatsen om att "nettotalet" för andelen oförsäkrade blir drygt 300 000. Andelen oförsäkrade i Sverige är som folkmängden i Malmö kommun⁴, vilket visar på att det är ett samhällsproblem som behöver åtgärdas.

Var 20:e person omfattas inte av en hemförsäkring. Bild: fotoakuten.se

Eftersom det inte finns någon större offentlig, övergripande statistik eller uppgifter från försäkringsbolag om grupper som inte har hemförsäkring, går det inte att se några tendenser om det finns specifika orsaker till varför det finns så många oförsäkrade. Statistiska Centralbyrån (SCB) har statistik som pekar ut vissa grupper som är mer oförsäkrade än andra. För att kunna nå ut till dessa grupper krävs en mer landsomfattande undersökning för att få svar.

Detta medför att riktade enkäter och undersökningar för specifika målgrupper inte kunnat genomföras, för att se vilka orsaker som ligger bakom att man inte har hemförsäkring. Det är också svårt att pricka in dem som inte har en hemförsäkring, om man inte har nationell undersökning där svarsfrekvensen blir 100 %. Det kan också finnas anledningar till att man aktivt valt att inte ha någon försäkring för sitt boende, men att mer än 300 000 personer valt att inte ha något så grundläggande som hemförsäkring, beror förmodligen inte enbart på att man aktivt valt denna lösning. Målet måste vara att alla har ett grundläggande skydd i form av hemförsäkring.

I ett samhällsperspektiv och individuellt perspektiv är det värdefullt utifrån många olika aspekter, inte minst det ekonomiska, att alla har någon form av grundläggande trygghet som en hemförsäkring ger. För individen finns det ett kollektiv av försäkringstagare som kan bidra med att minimera kostnaderna för en skada som kan uppstå och för samhället som annars, utifrån socialtjänstlagen, behöver gå in och stödja både den skadedrabbade och den skadevällande individen för att ordna med tak över huvudet, vilket skapar stora ekonomiska bördor. En hemförsäkring ger ett grundläggande skydd, när det gäller skador vid bland annat inbrott och brand i bostaden, personskador och ansvar i samband med individens ageranden i sociala sammanhang.

1 http://www.svenskforsakring.se/Global/Fakta/77107_SF%20Statistikbroschyr_2011_Web%5B1%5D.pdf?epslanguage=sv.

2 http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_SelectVariables.aspx?id=340487&px_tableid=ssd_extern%3aFolkmangdNov&rxid=aad6c697-3b13-4827-9755-3ed4c4da682a,

3 (<http://www.situationsthlm.se/FAQ/FAQ/>).

4 http://sv.wikipedia.org/wiki/Lista_%C3%B6ver_Sveriges_kommuner

4 Så kan vi höja andelen försäkringstagare – två teser

Hur kan vi ordna så att de drygt 300 000 personer som inte har hemförsäkring tecknar en sådan, så att de får ett grundläggande skydd och trygghet i hemmet?

Det finns två övergripande teser för att nå målet om 100 % försäkringstagare för försäkringsformen hemförsäkring. Den ena tesen bygger på individens fulla frihet att aktivt välja om och i så fall vilken försäkring denne ska ha och att individen inte har någon hemförsäkring över huvud taget om den inte gör ett aktivt val. Den andra tesen bygger på att individen får en grundläggande hemförsäkring som administreras av staten (eller av staten meddelad myndighet/organisation) om individen inte gör något aktivt val hos något försäkringsbolag. En stor skillnad mellan dessa två teser är vilka grundläggande förutsättningar samhället vill att individer ska ha, både i egenskap av drabbad och som vållande.

4.1 Tesen om frivillig hemförsäkring

Min tes om frivillighet avseende hemförsäkring är att tecknande av hemförsäkring ska göras av försäkringstagaren. Försäkringstagaren får möjlighet att välja mellan att ha och inte ha hemförsäkring och här finns många skadeförsäkringsbolag som kan vara behjälpliga kring denna försäkringsform.

Försäkringsbolagen är idag bra på att marknadsföra sig via traditionella vägar (som i tidningar, onlinemarknadsföring och mässor) för att vårda sitt varumärke och att vara sponsorer i olika sammanhang för att stärka sin goodwill när det gäller samhällsansvar. Det gäller att kunna tänka på flera olika sätt och prova nya vägar för att kunna nå ut till befintliga och potentiella försäkringstagare. Nedan nämner jag några sätt för att kunna höja medvetandet om försäkringsbehovet och skapa incitament för alla parter till att höja andelen försäkringstagare:

4.1.1 Öka medvetenheten kring behovet av hemförsäkring

Genom att skapa och ha nära samverkan med bland annat gymnasieskolor kan försäkringsbolagen gemensamt informera om behovet av olika försäkringslösningar. Det finns många sätt att samverka för att informera, bland annat genom branschorganisationer och (potentiella) samarbetspartners som Svenskt Näringsliv, LO/TCO, Svensk Försäkring och Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag.

4.1.2 Tätare samarbeten med strategiska partners

I dag finns flera långsiktiga samarbeten mellan försäkringsbolag och fackförbund, där medlemmar har möjlighet att välja samverkande försäkringsbolag när det gäller hemförsäkring med förmånliga försäkringsvillkor.

Försäkringsbolag bör kunna finna flera strategiska och långsiktiga samarbeten, där individer på ett lätt sätt kan teckna en hemförsäkring. Ett direkt positivt sätt är att låta kommuners allmännyttiga bostadsbolag erbjuda sina hyresgäster ett prisvärt alternativ och i direkt anslutning till kontraktsskrivning av lägenhet – här finns två varianter; antingen kan hyresgästen välja att aktivt tacka ja till en av två presenterade hemförsäkringar eller så behöver hyresgästen aktivt välja nej för att inte omfattas av en förvald hemförsäkring (där premien aviseras i samband med hyran). Denna variant av erbjudande av hemförsäkring är också applicerbart för bostadsrättsföreningar och privata hyresvärdar.

4.1.3 Fler olika språk

Folksam är ett försäkringsbolag som erbjuder kundtjänst på många olika språk och flera försäkringsbolag erbjuder information på flera språk. I Konsumenternas försäkringsbyrås telefonrådgivning erbjuds rådgivning på engelska och till viss del på finska och på www.konsumenternas.se finns kortfattad information på engelska. Det bör kunna finnas bra alternativ när det gäller kundaktiviteter för målgrupper som har annat modersmål än svenska. Baserat på statistik från tidningen Språktidningen⁵ och andelen invånare i Sverige⁶ så har var åttonde individ i Sverige ett annat modersmål än svenska. Det gäller att kommunicera med och utifrån kundens förutsättningar, så att man har en så personlig, jämbördig, relation som möjligt, så att man kan erbjuda rätt försäkringslösningar som är bra utifrån kundens behov.

4.1.4 Vardagsnära aktiviteter där medborgare finns

Att vara där potentiella och befintliga kunder är, är något som är (eller i vart fall borde vara) självklart för alla företag. Genom att aktivt ha marknadsaktiviteter och kundvårdande aktiviteter på det lokala planet, så nära kunden som möjligt, så kan man skapa en personlig dialog. Som försäkringsbolag kan man närvara och exponeras vid sonens fotbollsträning, dotterns dansträning och lokala centrumarrangemang kan stärka försäkringsbolagets varumärke och ge möjlighet att samtala om försäkringsbehov.

4.1.5 Flera olika ombud

Att kunna erbjuda hemförsäkring hos flera olika ombud är ett sätt för försäkringsbolagen att kunna exponeras och skapa merförsäljning till försäkringstagare. När exempelvis Posten förändrade sitt arbetssätt från att ha paketutdelning på postkontor till att kunna erbjuda paketutdelning hos postombud som finns i livsmedelsbutiker, hos tobakshandlare och andra utdelningsställen, så fanns det både för- och nackdelar för både kunder och de som utsågs som postombud. Försäkringsbolagen bör kunna skapa nya marknadsföringskanaler. Vill man nå individer som har andra modersmål än svenska och som har en bra lokalkännedom, kan tobakshandlare och livsmedelsbutiker vara alternativ, då de ofta kan erbjuda många olika servicefunktioner (som spel, paket, kontantuttag i samband med matinköp etc). Förtroende för en lokal tobakshandlare kan för vissa individer vara högre än för ett försäkringsbolag, då bolaget kan uppfattas som stelbent och jämlikt en myndighet.

Vad som är viktigt är att försäkringsavtalslagens informationskrav måste säkerställas på ett tillfredsställande sätt, utifrån bland annat god marknadsföringssed (enligt 4 § marknadsföringslagen) och information som underlättar för kunden att bedöma behov av försäkring och val av denna (2 § i kap. 2 i försäkringsavtalslagen). Här kan det finnas utmaningar och krav för både försäkringsbolag och de ombud som eventuellt väljs ut som ”försäkringsombud”, så att svensk lag beaktas fullt ut.

⁵ <http://spraktidningen.se/blogg/sveriges-storsta-sprak>

⁶ http://www.scb.se/Pages/Product____25785.aspx

4.2 Tesen om obligatorisk grundläggande hemförsäkring

Tänk tanken att Sverige inför ett system avseende hemförsäkring, där om medborgaren ej gör ett aktivt val avseende försäkringsbolag, så får medborgaren betala för en hemförsäkring, där staten (direkt eller indirekt) står som försäkringsgivare och som administreras av staten meddelad myndighet/organisation. Denna lösning skulle leda till att andelen försäkringstagare går upp till 100 % och säkerställer att alla har en hemförsäkring. Ett likvärdigt system avseende premiepensionsvalet finns i dag, där pensionsspararens likvida medel sätts in i en fond som administreras av staten.

Om en hemförsäkring i normalfallet har en årspremie på 2 400 kronor, skulle det ”statliga hemförsäkringsbolaget” ha en bruttoomsättning på 758 miljarder kronor (årspremie gånger 316 000 oförsäkrade individer), vilket medför att det skulle ha cirka 1,2 % marknadsandel (baserat på 66 miljarder kronor som inbetalats i premier under 2011⁷). Det ”statliga hemförsäkringsbolaget” skulle exempelvis motsvara cirka en tredjedel av Moderna Försäkringar som 2011 hade cirka 4 % av marknaden. Farhågor som finns med detta är att fler förmodligen skulle välja att vara passiva än aktiva i sitt val av försäkringsbolag och att det ”statliga hemförsäkringsbolaget” skulle ha ”sämre” villkor för försäkringstagaren.

Utbetalda försäkringsersättningar för skador år 2010⁸ var totalt knappt 8,7 miljarder för alla skadeförsäkringar. Baserat på inbetalda premier minus utbetalda premier skulle det ”statliga hemförsäkringsbolaget” ha en bruttovinst som kan användas till personalomkostnader och andra omkostnader som finns och uppstår i en verksamhet. Utifrån den marknadsandel som det statliga hemförsäkringsbolaget skulle ha finns förutsättningar till att detta försäkringsbolag kan bära sina egna kostnader. Vid ett eventuellt underskott finns åtgärder att tillgå, som exempelvis förhöjda premier för dem som har en aktiv obetald premie. Vid ett eventuellt underskott som drabbar skattebetalarna indirekt, får detta ställas (utifrån ett ideologiskt perspektiv) i proportion till skadedrabbades ekonomiska situation, som kan vara förödande och som kan leda till att stat och kommun, direkt och indirekt, får vara med och finansiera utifrån bland annat de krav som ställs via socialtjänstlagen.

Med en försäkringslösning, där alla omfattas av en hemförsäkring med grundläggande trygghetsfunktioner, så drabbas aldrig någon som utsätts av skador som omfattas av de grundläggande försäkringsvillkoren, oavsett om den som är ansvarig för skadorna betalat sin premie eller inte. Genom att ha ett ”hemförsäkringsregister” (som samögs av försäkringsbolag och andra intressenter), där personnummer och valt försäkringsbolag kopplas ihop, går det att på ett lätt sätt samordna denna tes till gagn för både försäkringstagare och samhället.

Utifrån ett ideologiskt perspektiv kan man se att individen måste ta ett ansvar för sina handlingar och sitt val att välja eller inte välja försäkringslösning för hemförsäkring. Genom att inte välja försäkringslösning höjer man risken väsentligt för både sig själv och de som skadas i samband med ens handlingar och detta måste sättas i proportion till att ha en försäkringslösning, där alla har en grundläggande hemförsäkring.

⁷ <http://www.svenskforsakring.se/Statistics/StatBranch/F%C3%B6rs%C3%A4kring%20i%20Sverige/SF%20Statistikbroschyr%202011.pdf>

⁸ <http://www.svenskforsakring.se/Huvudmeny/Fakta--Statistik/Forsakringens-roll-i-samhallet/Undersidor/Forsakringar-i-Sverige/>

4.2.1 Olika scenarier

Nedan presenteras några scenarier om hur ”hemförsäkringsregistrets” arbetssätt påverkar människor i praktiken:

Person som aktivt väljer och betalar

Johan, 21 år, har nyss flyttat hemifrån och väljer hemförsäkring hos Försäkringsbolaget AB och betalar sin premie dit och är helförsäkrad i bolaget. Johan behöver inte ha några åtagande gentemot det ”statliga försäkringsbolaget”, så länge han fullföljer sina åtaganden till Försäkringsbolaget AB.

Person som inte väljer och betalar

Kristina, 45 år, bor i en egen lägenhet och har inte valt något försäkringsbolag för sina hemförsäkringar. Det ”statliga försäkringsbolaget” skickar faktura till Kristina för den grundläggande hemförsäkringen som hon får, då hon inte meddelat något försäkringsbolag som hon önskar ha hemförsäkring hos. Kristina betalar sina fakturor hos det ”statliga försäkringsbolaget” och är nöjd med denna lösning.

Person som inte väljer och inte betalar

Ingmar, 56 år, bor i ett radhus och har inte valt något försäkringsbolag att ha hemförsäkring hos. Det ”statliga försäkringsbolaget” skickar faktura till Ingmar för den grundläggande hemförsäkringen som han får, då han inte meddelat något försäkringsbolag som han önskar ha hemförsäkring hos. Av någon anledning betalar han inte sina fakturor eller påminnelser hos det ”statliga försäkringsbolaget” och fakturorna skickas till Kronofogdemyndigheten för vidare handläggning och indrivning, i enlighet med de processregler- och förfarande som finns.

5 Undersökning

I detta examensarbete har jag gjort en undersökning hos fyra olika grupper som jag ser som relevanta när det gäller att kunna påverka och förändra. Vid sidan av försäkringsbolagen, som kan påverka sitt eget arbetssätt, har jag ställt frågor till samtliga riksdagsledamöter och till ledande representanter⁹ för bostadsbolag i 166 kommuner. Syftet har varit att se om det finns ett reellt stöd för förändringar för att uppnå 100 % försäkringstagare för försäkringsformen hemförsäkring. Min metod har varit att jag skickat frågor via mejl, för att tilltänkta respondenter ska kunna fundera i lugn och ro för att kunna ge ett så ärligt och genomtänkt svar som möjligt. Det har varit öppna frågor för att tilltänkta respondenter ska kunna ge egna tankar, reflektioner och åsikter i ett ämne som påverkar det reella arbetet i ett långsiktigt perspektiv. Samtliga har fått information om att det är de personliga åsikterna som bör/ska återspeglas och med yttrandefrihetsgrundlagen som stöd.

Åsikter finns det om hur man går tillväga med hemförsäkring. Bild: riksdagen.se

Svarsfrekvensen för samtliga tillfrågade ligger på runt 5 % (29 svarande av 578 tillfrågade), vilket gör att det är en väldigt låg respons på undersökningen. För riksdagsledamöter ligger svarsfrekvensen på 3,4 %, informationsansvariga 1,9 %, styrelseordföranden 11,6 % och försäkringsbolag 20 %. Resultatet kan därför inte ses som statistiskt säkerställt, utan de analyser och kommentarer som gjorts bygger på egna slutsatser av svar som inkommit från alla svarsgrupper¹⁰.

1) Anser du att det ska finnas en obligatorisk hemförsäkring i Sverige?

När det gäller frågan om det ska finnas en obligatorisk hemförsäkring, kan jag konstatera att det inte finns några nämnvärda önskemål om att detta ska finnas i Sverige. Argument mot en obligatorisk hemförsäkring är att hemförsäkring ska tecknas av frivillighet och att individen har ett personligt ansvar för sina val. Det finns farhågor i samband med en obligatorisk, enligt några respondenter, som vem som har ett hem, hur bristande betalning hanteras och att det inskränker på den personliga integriteten. Några fördelar som framförs är att alla skulle omfattas av en hemförsäkring, då individen drabbas hårt vid eventuella skador. Förslag finns om att försäkringsbolagen ska bli mer synliga - man behöver informera mer om behovet av hemförsäkring.

2) Tänk tanken att Sverige inför ett system avseende hemförsäkring, där om medborgaren ej gör ett aktivt val avseende försäkringsbolag, så får medborgaren betala för en hemförsäkring där staten/kommunen står som försäkringsgivare. Detta skulle leda till att alla medborgare har en hemförsäkring (jämför likvärdigt system som med premiepensionsvalet, där om medborgaren ej gör ett aktivt val, så placeras ekonomiska likvid i en fond som administreras av staten). Vilka för- och nackdelar ser du med ett sådant system?

Fördelar med ovanstående system är att alla skulle omfattas av en hemförsäkring och att det finns ett försäkringsskydd som alla omfattas av. Nackdelarna överväger fördelarna överlag, enligt majoriteten av respondenterna, då dagens försäkringsmarknad är en väl fungerande marknad och att

⁹ Ordföranden för kommunalägda fastighetsbolags styrelser eller likvärdigt och informationschef/VD

¹⁰ En specificerad analys av undersökningen för respektive svarsgrupp kan införskaffas av Marcus Arvesjö

¹¹ (17) ”Hemförsäkringar för alla”, examensarbete av Marcus Arvesjö, version 1.1

staten, som en storebror inte ska ägna sig åt denna typ av verksamhet. Individen har ett stort ansvar för sina egna val och behöver informera sig bättre kring försäkringsfrågor. Att försäkringsbolag kan medverka till bättre information till befintliga och potentiella försäkringstagare är dock önskvärt.

3) Anser du att ett kommunalägt fastighetsbolag ska, i samverkan med försäkringsbolag, erbjuda en boendeförsäkring för kommuninvånarna?

Det personliga ansvaret väger tyngre än vad samhället ska verka för (oavsett om det är på nationell eller kommunal nivå), men respondenterna anser att det är upp till respektive kommun om de vill erbjuda en boendeförsäkring eller inte (även om vissa respondenter anser att bostadsbolag ska ägna sig åt kärnverksamhet). De som är för ett kommunalt erbjudande om boendeförsäkring har argument som att man kan informera på flera olika språk i lugn och ro och vid ett sådant förfarande skulle premien bli relativt billig. De som är emot ett kommunalt erbjudande om boendeförsäkring argumenterar med att dagens system (där den enskilde bestämmer om den vill teckna en hemförsäkring) fungerar väl och att de boende själva ska ta ett personligt ansvar för detta.

4) Om försäkringsbolag börjar erbjuda hemförsäkring i livsmedelsbutiker, bensinstationer och andra serviceställen på liknande sätt som Posten och andra serviceföretag erbjuder, vilka för- och nackdelar ser du med sådana marknadsföringsåtgärder- och aktiviteter från försäkringsbolag?

Det finns vissa farhågor kring att börja sälja försäkringar på olika försäljningsställen som livsmedelsbutiker och bensinstationer. Risker ökar för att det blir som ett impulsköp för konsumenten och finns kompetensen hos personalen som säljer försäkringen? Det kan fungera väl om de säljs inom relevanta områden (som hemförsäkringslösning i samband med möbelköp). Av dem som har en åsikt om frågeställningen finns det två läger; de som anser att det krävs kompetens och att nämnda försäljningsställen inte är de rätta försäljningskanalerna och de som anser att man når ut till kunder och att försäkringsbolagen är duktiga på att bedöma risker.

5) Anser du att en kommun skall äga (minst 51 %) av ett (eller flera) fastighetsbolag?

En tudelad fråga hos respondenterna; de som svarar ja meddelar att det kommunala bostadsbolaget har ett särskilt samhällsansvar, socialt och miljömässigt, och att det aldrig är fel att kommuner äger hyresfastigheter (även om procentsatsen alltid kan diskuteras) och de som svarar nej säger att det binder en massa kapital som kan komma bättre till användning inom andra områden och att det viktiga är vilka ägardirektiv man ger bolaget och att bolaget lever upp till dem.

6 Slutsatser om tillvägagångssätten

Staten och individen går hand i hand, för bakom staten står ett kollektiv av individer. Vi får aldrig ta ifrån någon rätten att bestämma över sig själv och sitt liv, men staten behöver ha ett samhällsansvar där individer får grundläggande trygghet, bland annat ett tryggt boende. I det trygga boendet finns flera förutsättningar för individerna; som att ha ekonomiska förutsättningar för att kunna betala kostnader som hör till boendet (som hyra, mat och försäkringar) samt att få hjälp av samhället när situationer uppstår när man är i ekonomisk obestånd. Att ha en hemförsäkring är en grundläggande faktor för att inte behöva lämna sitt boende och inte ha tak över huvudet för dagen, vid skador som uppstår i samband med boendet.

Att ha försäkringslösningar, där man får ett grundläggande hemförsäkringsskydd (genom statligt försäkringsbolag) skapar sunda förutsättningar, så att samhället och individen kan gå hand i hand och ta ett gemensamt ansvar för den ekonomiska risken vid skador som uppstår och kan uppstå i samband med boendet. Tesen om ”obligatorisk grundläggande hemförsäkring” bör ligga som grund. Sedan behöver försäkringsbolagen gemensamt medverka till att andelen som ligger i det statliga försäkringsbolaget är så låg som möjligt.

Genom att kombinera de två olika teserna, med ett statligt försäkringsbolag i grunden för de som inte aktivt väljer försäkringsbolag för sina hemförsäkringar och samtidigt låta försäkringstagare själva välja om de aktivt vill välja försäkringsbolag, så går det att ha 100 % försäkringstagare i försäkringsformen hemförsäkring, utan att försäkringstagaren ska stå utan skydd om denne inte vill eller kan välja försäkringsbolag. De som har formell och informell makt att påverka förändringar, genom lagstiftning och i den operativa verksamheten i kommunerna, verkar inte ha någon form av vilja att uppnå en sådan fas, som medför ett grundläggande försäkringsskydd för alla. I undersökningen verkar majoriteten vara nöjda med nuvarande system, där de som väljer att inte välja står helt utanför försäkringsskydd. Talessättet om att ”man vet vad man har men inte vad man får” kan vara tillämpligt, för förändringsbenägenheten är inte allt för hög bland respondenterna, utan merparten ser många farhågor och risker med förändringar och reformer som kan gynna försäkringstagarna i stort.

7 Egna synpunkter och förslag

Frågeställningen om det går att höja andelen försäkringstagare och om det går att uppnå 100 % försäkringstagare för försäkringsformen hemförsäkringar kan uppfattas som en politisk fråga, vilket det mycket korrekt är. Allt som berör ett samhälles medborgare är politik och det är tillvägagångssättet som gör politik till partipolitik. Mina två teser bygger på två olika tillvägagångssätt som kan uppfattas som vänster-högerfråga (där frivillighet och valfrihet med/utan försäkringsskydd vid icke-val är en högerfråga och där ett grundläggande försäkringsskydd vid icke-val är en vänsterfråga). Genom att tänka ett steg längre så handlar det i mångt och mycket om en fördelningsspolitik i praktiken och var den ekonomiska risken ska hamna i slutändan. Finns inget grundläggande försäkringsskydd för alla så kommer skattebetalarna ändå få behöva stå för större delen av notan för skador, då kommunerna är skyldiga att tillvarata sina invånares ekonomiska och sociala intressen och en individ behöver tak över huvudet, vilket blir en ekonomisk kostnad för kommunen. Vad kan vi då tillsammans göra för att alla ska ha ett grundläggande försäkringsskydd för sitt boende? Nedan presenterar jag några förslag och infallsvinklar hur man kan arbeta vidare för att inom skäligen tid uppnå den realistiska utopin om 100 % försäkringstagare inom försäkringsformen hemförsäkringar.

7.1 Nationell nivå

En riksdagsledamot har möjligheter att skapa sunda förutsättningar till förändringar av olika system i samhället och med en sund ideologi, där alla inkluderas, går det att ha en strategi om förändringar, så att tesen om en obligatorisk grundläggande försäkring kan finnas på plats inom skäligen tid. När det gäller förändringar som leder till det bättre, kan jag se tio år som skäligen tid med hänsyn till olika utredningar, förändringar i olika lagrum och framtagande av en organisatorisk struktur. Genom att börja ta tag i frågan om att införa detta och driva opinion inom respektive parti och i riksdagen samt vid regeringssammanträden, så lyfter man som riksdagsledamot upp frågan på agendan och detta är första steget till att skapa förändring som är till gagn för medborgarna. Även om det inte verkar finnas något större intresse för förändringar i dag, så tror jag att en obligatorisk grundläggande försäkring kan vara till fördel för alla medborgare i samhället. Vem i riksdagen vill vara först att börja driva denna fråga och vilket parti tar detta som en valfråga inför valet 2018? Bollen är nu i rullning, vem tar bollen?

7.2 Kommunal nivå

Som styrelseordförande eller informationsansvarig i det kommunala fastighetsbolaget har man stora möjligheter att skapa bra förutsättningar att förmå hyresgästerna att teckna hemförsäkring. Genom att i samverkan med försäkringsbolag erbjuda hyresgäster i samband med tecknande av lägenhet, antingen i form av alternativ från flera olika försäkringsbolag (och där hyresgästen meddelar inom en svarstid vilket som väljs) eller att man får en grundläggande försäkring fram till dess att man själv tecknat försäkring, så kan man verka för att höja andelen försäkringstagare för försäkringsformen hemförsäkring. Även om det inte finns ett direkt stöd ute i kommunerna, så gäller det att ibland se till kommuninvånarnas intressen framför sin ideologiska syn om individens egna fria val och ansvar för sina val och icke-val.

- Ta upp frågan om hemförsäkringar på kommande styrelsemöten och belys vikten om fördelar med att försäkringsformen har 100 % andel försäkringstagare. Genom att ha frågan på agendan kan ni bolla om hur ni kan uppnå detta utifrån en strategi med delmål.

- Börja erbjuda era hyresgäster i ert kommunalägda bostadsbolag en hemförsäkring i samverkan med ett eller flera försäkringsbolag. Det behöver inte bli några nämnvärda större kostnader för bolaget, då ni eliminerar risken för att boenden står utan tak över huvudet och ni behöver stå för kostnaden för tillfälligt boende.

- Lägga upp en plan för hur ni kan agera för att öka medvetandet hos er kommuns invånare för behovet av hemförsäkring. Använd gärna presenterade förslag samt era egna förslag som underlag, för ju fler sätt att nå ut om försäkringslösningen hemförsäkring, desto bättre gynnar det kommunens invånare.

7.3 Försäkringsbolagsnivå

Att försäkringsbolagen behöver vara mer proaktiva när det gäller information om behovet av hemförsäkring är ett önskemål som framförts. Detta är något som är viktigt oavsett vilken tes som appliceras både på kort sikt och på lång sikt. Som försäkringsbolag har man goda möjligheter att påverka och driva opinion gentemot både riksdag, regering och medborgare och genom att belysa problematiken kring oförsäkrade hem och möjligheter till ett gemensamt grundläggande system, så går det att driva frågan mer aktivt och därigenom skapa förutsättningar för att öka andelen premiebetalningar till försäkringsbranschen och till det enskilda försäkringsbolaget.

- Gör en kartläggning bland era kunder! Ta fram statistik med olika faktorer (som ålder, kön och postnummer) och jämför andelen försäkringstagare i förhållande till andelen individer. Kan ni dra vissa slutsatser av er kartläggning, som att andelen 19-åringar är väldigt låg i förhållande till övriga åldersintervaller eller att ni har väldigt låg andel försäkringstagare i ett postnummer? Hur agerar era kundsegment sig i vardagen; är många engagerade inom olika föreningsverksamheter och finns det något naturligt centrum i segmentens närområde? Gör riktade informationssatsningar till de olika kundsegmenten och samverka med naturliga partners som på ett lätt sätt kan marknadsföra era försäkringslösningar. Med nya infallsvinklar kan ni aktivt arbeta för att andelen försäkringstagare för försäkringsformen hemförsäkring höjs och att er marknadsandel höjs på ett naturligt sätt.

- Påverka branschorganisationer (som exempelvis Svensk Försäkring och Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag) om att ha informationssatsningar om försäkringsbehovet! Många marknadsföringsåtgärder vill påverka människors känslor och ställningstaganden, detta är även tillämpligt inom försäkringsbranschen. En infallsvinkel som kan tillämpas är att det som händer dig påverkar dina grannar och det som händer dina grannar påverkar dig (för vad händer dig om grannen ovanför får en vattenläcka?). Att det finns ett behov om ökad medvetande om behovet av försäkringar är tydligt, för andelen oförsäkrade är ungefär lika stort som andelen boenden i Malmö kommun. Det går mycket väl att ha informationssatsningar på nationell, regional och lokal nivå – så ta upp frågan, ta fram marknadsföringsplan och genomför detta utifrån mål och delmål.

- Skapa opinion och mer samverkan! Ju fler som betalar premier för hemförsäkring, desto mer omsättning blir det för försäkringsbolagen. Genom att påverka riksdag, regering och kommunstyrelser går det att belysa fördelarna med en hög andel försäkringstagare för försäkringsformen hemförsäkring. Ha en mer integrerad samverkan med allmännyttiga bostadsbolag, privata hyresvärdar och andra aktörer inom bostadsmarknaden. En integrerad samverkan, där försäkringsbolagen finns med från A till Ö, medför synliggörande av försäkringsbolagen och möjliggörande av kundkontakter med hyresgäster som är potentiella kunder.

7.4 Individnivå

Som individ går det att vidta åtgärder för att höja andelen försäkringstagare inom försäkringsformen hemförsäkring. Även om det kan uppfattas som ett tråkigt ämne för många, så gäller det att lyfta frågan i många olika sammanhang och i olika kombinationer. När du träffar vänner, kollegor och människor i olika sammanhang, kan du tala om försäkringar överlag och se till att individerna får sig en tankeställare för att därefter förhoppningsvis se över sitt nuvarande skydd och ordnande av eventuella kompletteringar. Du kan skriva medborgarförslag om att kommunen ska vidta åtgärder för att höja andelen försäkringstagare – de flesta kommuner i landet vill ha en dialog med medborgarna och genom att lyfta frågan genom medborgarförslag och dialog med dina lokala politikerna, så kan de förhoppningsvis hörsamma dina önskemål. Du kan driva frågan partipolitiskt och i många olika sammanhang, oavsett om det sker via sociala medier eller vid olika fysiska aktiviteter i vardagen. Det går att påverka om du väljer att engagera dig för en fråga, för det är precis som Gunde Svan brukar säga – ingenting är omöjligt!

*En bra vän bryr sig om dig – även om dina försäkringar!
Bild: vardagsglitter.com*

8 Källförteckning

Nedan redovisas källor som jag använt i mitt examensarbete:

1 Se sida 6, första meningen ("I Sverige omfattas cirka 95 procent av alla individer i åldern 16-84 år av en hemförsäkring.") i rapporten "Försäkringar i Sverige 2011", http://www.svenskforsakring.se/Global/Fakta/77107_SF%20Statistikbroschyr_2011_Web%5B1%5D.pdf?epslanguage=sv. Denna siffra baserar sig på SCB:s ULF-undersökning 2006/2007, Undersökning av levnadsförhållanden.

2 Totalt finns 6 997 745 invånare inom samma åldersintervall, enligt SCB befolkningsstatistik. (enligt sökning på http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_SelectVariables.aspx?id=340487&px_tableid=ssd_extern%3aFolkmangdNov&rxid=aad6c697-3b13-4827-9755-3ed4c4da682a, variabler Riket region, 16-84 år i ålder, ålder 1-årsklasser och 1 grupp, män och kvinnor som kön och 2012 som tid)

3 Enligt uppgift från Situation Sthlm (som ges ut av Stadsmissionen) finns det 34 000 hemlösa i Sverige, detta enligt en publicerad undersökning från 2012 som gjordes av Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen (<http://www.situationsthlm.se/FAQ/FAQ/>).

4 http://sv.wikipedia.org/wiki/Lista_%C3%B6ver_Sveriges_kommuner

5 <http://spraktidningen.se/blogg/sveriges-storsta-sprak>

6 http://www.scb.se/Pages/Product_25785.aspx

7 Sid 13 <http://www.svenskforsakring.se/Statistics/StatBranch/F%C3%B6rs%C3%A4kring%20i%20Sverige/SF%20Statistikbroschyr%202011.pdf>

8 "Antalet skador på hem och villor, fritidshus och båtar som anmäldes till skadeförsäkringsföretagen under 2010 uppgick till drygt 737 000. Försäkringsföretagen betalade ut ersättningar på knappt 8,7 miljarder kronor." <http://www.svenskforsakring.se/Huvudmeny/Fakta--Statistik/Forsakringens-roll-i-samhallet/Undersidor/Forsakringar-i-Sverige/>

9 Jag har använt mig av egna sammanställda listor med kontaktuppgifter till ledande företagsledande positioner (riksdagsledamöter, kommunala bostadsstiftelsers alternativt kommunalt allmännyttiga fastighetsbolags styrelseordföranden och informationsansvariga). Första utskicket per mail gjordes i slutet av mars och påminnelse per den 19 april. Med anledning av att individer slutar och andra tar över, bostadsbolags omorganiseringar samt att min lista inte är komplett för alla kommuner, har undersökningen endast nått knappt 60 % av Sveriges kommuner.

10 En specificerad analys av undersökningen för respektive svarsgrupp kan införskaffas av Marcus Arvesjö på mail (marcus@kramamig.nu) eller telefon (073-723 68 59).